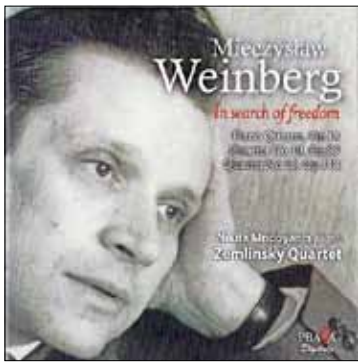

CD KLASSIEK

**Onder Stalin
Mosje Weinberg**

Russische kunstenaars vóór en na Wereldoorlog II moesten goed uitkijken. Mosje Vainberg, alias Mieczyslaw Weinberg (1919-1996), een Poolse jood die vanuit Warschau naar de Sovjet-Unie was gevlucht, had dat bevestigd beaamd. Hij was een idealist die het Rode Leger levenslang dankbaar bleef omdat het hem had gered uit de klauwen van de nazi's.

Tegen beter weten in, want Stalins achtervolgingswaan kostte zijn oom en zijn schoonvader het leven, zijn werken werden op de zwarte lijst gezet en zelf belandde hij in de gevangenis waar hij 'het reële socialisme' van nabij mocht ervaren. Gelukkig nam Sjostakovitsj het voor hem op, maar met typisch Joodse humor merkte Weinberg op dat het Stalin was die hem persoonlijk ter hulp was gesnel, meer bepaald door te overlijden.

Weinberg bleef als componist in het Westen lange tijd onbekend, maar de jongste jaren wordt zijn werk almaar vaker gespeeld en opgenomen. In

Weinbergs kamermuziek, in het bijzonder in zijn vioolsonates, klinken herinneringen door aan de Pools-Joodse muziektraditie, zonder dat hij daarbij blijft hangen in het folkloristische.

Een zelfde richting gaat het uit in Weinbergs andere kamermuziek: het prachtige klavierkwintet of de beide vioolkwartetten nummers 10 en 13 die het Zemlinsky Kwartet uitbracht bij Praga Digitals. De drie composities overspannen dertig jaar uit het leven van de componist. Het vijfdelige kwintet opus 18 stamt uit de donkere dagen van 1944. Kwartet nummer 10 daarentegen schreef hij in 1964, goed tien jaar na Stalins dood.

Toen was Weinberg in Moskou een gevierd componist, wat hem belangrijke opdrachten opleverde voor opera's en filmmuziek. In zijn vioolkwartetten, een veel minder publiek imago, klinkt zijn muziek intens en bezinnend, en durft hij veel meer (zij het nooit teveel) spelen met chromatische overgangen. Vioolkwartet nr. 13 droeg de componist in 1977 dan weer op aan het vermaarde Borodin Kwartet. Misschien is het wel een eerbetoon aan Sjostakovitsj. Prachtige muziek, waarin het Zemlinsky Kwartet waarlijk excelleert. (JC)

Mieczyslaw Weinberg, *In Search of Freedom. Piano Quintet Opus 18. Quartet 10, Opus 85. Quartet 13, Opus 118*, door Nikita Mindoyans, (piano) & het Zemlinsky Quartet Praga Digitals, PRD/DSD 250 296, 23 euro.

CD KLASSIEK

**Zwaargewichten
Schumann-Mendelssohn**

De jongste zoon van Robert Schumann kreeg de naam Felix als eerbetoon aan de in 1847 overleden collega-componist Felix Mendelssohn Bartholdy. Felix Schumann kende een tragisch leven. Bij zijn geboorte in 1854 verbleef zijn vader al in de psychiatrische inrichting waar hij in 1856 zou overlijden. Componist Johannes Brahms ontfermde zich als dooppeter over het kind. Schumann junior werd dichter en bezweek in 1879 aan tuberculose. Brahms zette enkele gedichten van hem op muziek.

Robert Schumanns weg was lang en vooral zijn vrouw Clara, hun kinderen en Johannes Brahms werkten na Schumanns dood aan het bekend maken van diens oeuvre. Mendelssohn genoot daarentegen al bij leven grote faam, maar omdat hij Jood was, taande zijn ster postuum.

Schumann en Mendelssohn prijken op dit album als gelijken met van ieder een schitterend pianoconcerto. Beide concerto's zijn echter heel verschillend. Mendelssohn schreef het zijne in 1832, vrij vroeg in zijn carrière. Schumann had toen pas zijn eerste werkjes gecomponeerd. Bijna twintig jaar later zette zijn vrouw Clara hem aan een volwaardig pianoconcerto uit te werken, dat vandaag behoort tot het klassieke repertoire. (EDS)

Robert Schumann & Felix Mendelssohn Bartholdy, *Piano Concertos*, door Ingrid Fliter (piano) & het Scottish Chamber Orchestra, CKD 255, 23 euro.

BOEK GESCHIEDENIS

**Verlichting
A. C. Grayling**

De Britse filosoof A.C. Grayling is een bestsellerauteur. In *De tijd van het genie* vertelt hij op ongemeen boeiende wijze over de zeventiende eeuw, een periode waarin de wetenschap voor goed veranderde en het menselijke denken een beslissende ontwikkeling doormaakte. Alle grote figuren uit die tijd pas-

seren de revue. Grayling toont overtuigend aan dat de grote wetenschappers uit de vroegmoderne tijd nog altijd dweepten met magie en alchemie. Volgens hem stonden godsdienst, wetenschap en magie in die dagen nog steeds in een driehoeksverhouding tot elkaar en probeerde de wetenschap zich daaraan te onttrekken.

Hoe boeiend zijn verhaal ook is, A.C. Grayling blijft een van die zogeheten nieuwe atheïsten, voor wie religie en geloof in God moeten worden bestreden. Hoe erudiet en boeiend dit boek ook is, de auteur projecteert al te vaak zijn eigen denkbeelden in het verleden. Isaac Newton, toch de vader van de moderne wetenschap, schreef meer theologische werken dan natuurkundige. Leven en werk van Blaise Pascal, de grootste wiskundige van de zeventiende eeuw, kun je niet begrijpen zonder zijn jansenistische geloof in rekening te brengen. Dat emancipatie van

het wetenschappelijke denken ook samengingen met een gelovige emancipatie, lijkt de auteur niet te willen begrijpen. Ook kort door de bocht is de stelling dat je het geloof van de grote wereldgodsdiensten in een half uur kunt uitleggen, terwijl de natuurkunde jaren studie vergt.

Onderweg spreekt A. C. Grayling ook zijn geloof uit in het Britse elitaire onderwijsstelsel. Zelf is hij vandaag de *master* van een (dure) privé-universiteit in Londen. (EDS)

A. C. Grayling, *De tijd van het genie. De zeventiende eeuw en de geboorte van het moderne denken*, Hollands Diep, Amsterdam, 2016, 446 blz., 24,99 euro, ISBN 978 90 4883 275 0.

BOEK SPIRITUALITEIT

**Gekwetste mens
Verwimp & anderen**

En halve eeuw lang was Frans Van Steenberghe, priester van het bisdom Antwerpen, actief als therapeut en begeleidde hij vooral priesters en religieuzen. Uit dankbaarheid en waar-

dering werd hem bij zijn 75ste verjaardag een boek aangeboden met reflecterende artikels en getuigenissen die uitgaan van twee invalshoeken: de zorgzame aandacht voor het gekwetste leven en de kracht van het leven.

Een aantal bijdragen is diep spiritueel, zoals die van de jezuïet Marc Desmedt of van de abt van Orval, Lode Vanhecke. Klinisch psycholoog Bob Cools heeft het dan weer over de band tussen psychologische en geestelijke begeleiding.

„Meer dan ooit worden we ons bewust van onze psychische kwetsbaarheid én van de broosheid van duurzame intermenselijke relaties. Getuige hiervan zijn bijvoorbeeld het hoge aantal echtscheidingen en de gedeeltelijk daaruit voortvloeiende nieuwe gezinsvormen”, stelt

Bob Cools. „In deze context kan voor mensen met vragen of problemen de ondersteuning van een persoonlijke begeleider een houvast betekenen in hun zoeken naar zingeving van wat hen overkomt of waar ze met hun leven naartoe willen. De nood hieraan zal eerder toenemen dan afnemen.” (EDS)

Maria Verwimp (redactie), *Kwetsbaar en krachtig. Liber amicorum voor Frans Van Steenberghe*, Halewijn, Antwerpen, 2016, 162 blz., 19 euro, ISBN 978 90 8528 378 2.

BOEK BIJBEL

**Profeten te kijk
Guus Kuijer**

In 1988 verscheen van de hand van de Nederlandse jeugdauteur Guus Kuijer de roman *Izebel van Tyrus*. Het was een herwerking van een Bijbelverhaal uit de profetenboeken, waarin koningin Izebel staat tegenover de profeet Elia. Kuijer draaide het vertelperspectief om en maakte Izebel tot centrale figuur van zijn verhaal. Zo borstelt hij het portret van een intelligente en rebelse vrouw die hartstochtelijk hield van haar man, de Bijbelse koning Achab van Israël.

Izebel verzet zich in Kuijers optiek tegen het religieuze funda-

mentalisme en dat leverde haar een slechte pers op in de Bijbel. Voor Guus Kuijer was dat des te meer reden om haar recht te doen in deze historische roman, die hartgrondig partij kiest voor tolerantie, verdraagzaamheid.

Kuijer, protestants opgevoed, maar verwijderd van het christelijke geloof, werkte de voorbije jaren aan een indrukwekkende hertaling van de boeken van het Oude Testament. In de diverse delen van *De Bijbel voor ongelovigen* beschrijft Guus Kuijer de bekende verhalen uit het Bijbelboek Genesis in het bijzonder voor niet-christenen.

„De Bijbel is een fascinerend boek. Onze westerse cultuur is ondenkbaar zonder het heilige. Maar wie niet gelovig is, leest het niet. En dat is jammer, want het bevat een aantal van de allermooiste verhalen uit de wereldliteratuur”, schrijft uitgever Athenaeum.

Steeds geeft Kuijer de verhalen een andere wending door ze te beschrijven vanuit het perspectief van een buitenstaander (de zoon, een vrouw, een verschoppeling, een bastaard) of een figuur die ons een nieuwe kijk biedt op het bekende verhaal.

Kuijers Izebel van Tyrus kreeg een plaats in het pas verschenen vijfde deel. Over Jona: „Maar stel je nou eens voor dat het allemaal verzonnen is, dan is de vraag toch best interessant wat deze Jona met zijn verhaal bedoelde? Een verhaal hoeft toch niet echt gebeurd te zijn, het gaat er toch om wat het wil vertellen?”

Voor christenen die bekend zijn met de verhalen uit de Bijbel kan het boek wat verwarrend overkomen, maar dat is de bedoeling. Fans vragen zich af wanneer Kuijer, 73 inmiddels, eindelijk ook het Nieuwe Testament onder handen neemt. (EDS)

Guus Kuijer, *De Bijbel voor ongelovigen 5. De twee koninkrijken, Job en de profeten*, Athenaeum-Polak & Van Gennep, Amsterdam, 2016, 302 blz., 19,99 euro, ISBN 978 90 2530 235 1.